

Cookies **Bilder** **Informasjon** **Søkelogg**
Nettsky **Maskinlæring** **Logg inn** **Personvern**
Posisjonsdata **Spill** **Kommunikasjon** **Digitale spor**

Delta i Data!

Algoritmer **Sosiale media** **Biometri** **Big Data**
Del **Video** **Identitet** **Profil** **IP-adresse** **Reklame**
Kunstig Intelligens **App**
Språkmodell

DataDelta & Dataisfjell

PLAN (2 x 45 min)

1 - DataDelta

Regler (5 min)

Spill DataDelta (30 min)

Diskusjon og oppgaver (10 min)

- Hva er data? Hvordan blir data opprettet?
- Samarbeid om nettsøk

DATA DELTA HURTIGSTART REGLER

1. **Velg en spiller** som skal være dommer i spillets første runde.
2. **Stokk kortene** og legg kortstokken med teksten ned i midten av spilleområdet.
3. **Dommeren trekker det første kortet** fra toppen av bunken og leser opp innholdet.
4. **Hver av de andre** må bruke mobiltelefon, datamaskin, osv. til å finne det kortet etterspør.
5. **Etter at det har gått 1 minutt**, ber dommeren hver spiller etter tur om å vise frem og fortelle om hva de har funnet.
6. **Dommeren velger** sitt favorittsvar og utroper spilleren som fant det til vinner av runden.
7. **Vinneren** tar det brukte kortet og blir dommer i neste runde.
8. **Spillet fortsetter** ut tiden, eller til én spiller har vunnet 5 runder, og vedkommende erklæres da som vinner av spillet.

Finne et bilde av det du liker best å spise til frokost.

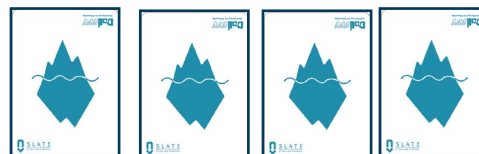
2 - Dataisfjell

Introduksjon (10 min)

- 4 typer data (med eksempler)
- Regler for Dataisfjell

Spill Dataisfjell (30 min)

Diskusjon og flere eksempler (5 min)

DATA DELTA REGLER

4-6 spillere
30-40 minutter
54 kort

Finn
turistinformasjon
nettsiden for landet
du har mest lyst å
besøke.

Velg en dommer for den første runden og stakk kortene.

1. **Dommeren trekker et kort** og leser opp innholdet.
2. **Hver av de andre** bruker mobilen til å finne det kortet etterspør.
3. **Etter 1 minutt** viser og forteller hver spiller om det de har funnet.
4. **Dommeren velger favorittsvaret sitt** og utroper en vinner av runden.
5. **Vinner av runden** tar det brukte kortet og blir dommer neste runde. *Eller:* La dommerrollen gå på rundgang.
6. **Vinneren av spillet** er den som sitter igjen med flest kort.

SPILL DATA DELTA

Digital versjon:

<https://kisida.no/datadelta>

PDF til utskrift:

<https://edustrust.slateresearch.ai/datadelta>

DATA DELTA HURTIGSTART REGLER

1. **Velg en spiller** som skal være dommer i spillets første runde.
2. **Stokk kortene** og legg kortstokken med teksten ned i midten av spilleområdet.
3. **Dommeren trekker det første kortet** fra toppen av bunken og leser opp innholdet.
4. **Hver av de andre** må bruke mobiltelefon, datamaskin, osv. til å finne det kortet etterspør.
5. **Etter at det har gått 1 minutt**, ber dommeren hver spiller etter tur om å vise frem og fortelle om hva de har funnet.
6. **Dommeren velger** sitt favorittsvar og utroper spilleren som fant det til vinner av runden.
7. **Vinneren** tar det brukte kortet og blir dommer i neste runde.
8. **Spillet fortsetter** ut tiden, eller til én spiller har vunnet 5 runder, og vedkommende erklæres da som vinner av spillet.

DATA DELTA DISKUSJON

Gruppeoppgave 1: Diskuter

- Hvilke søkemotorer og apper brukte dere?
- Godkjente dere 'informasjonskapsler og data'?
- Hvilke data har dere delt? (For eksempel: hvilke søkeord brukte dere?)

Gå inn i appstore (o.l.) og velg en app dere har brukt. Se under 'Datasikkerhet' og 'Innsamlede data'. Hvilke typer data forteller appen at den samler inn?

[Datatyper: Google](#)

DATA DELTA DISKUSJON

Gruppeoppgave 2: Samarbeid om søk

1. Alle i gruppen søker med nøyaktig samme ord i same søkemotor. Sammenlign resultatet.

2. Søk deretter med de samme søkeordene i ulike søkemotorer. (F.eks. Google, DuckDuck Go, Bing/Copilot). Sammenlign resultatet.

Hvordan ser resultatene ut? Kommer det samme resultatet og den samme rekkefølgen opp hos alle spillerne? Hvorfor/hvorfor ikke? Søk gjerne flere ganger (For eksempel etter klær, reiser, matoppskrifter, osv.)

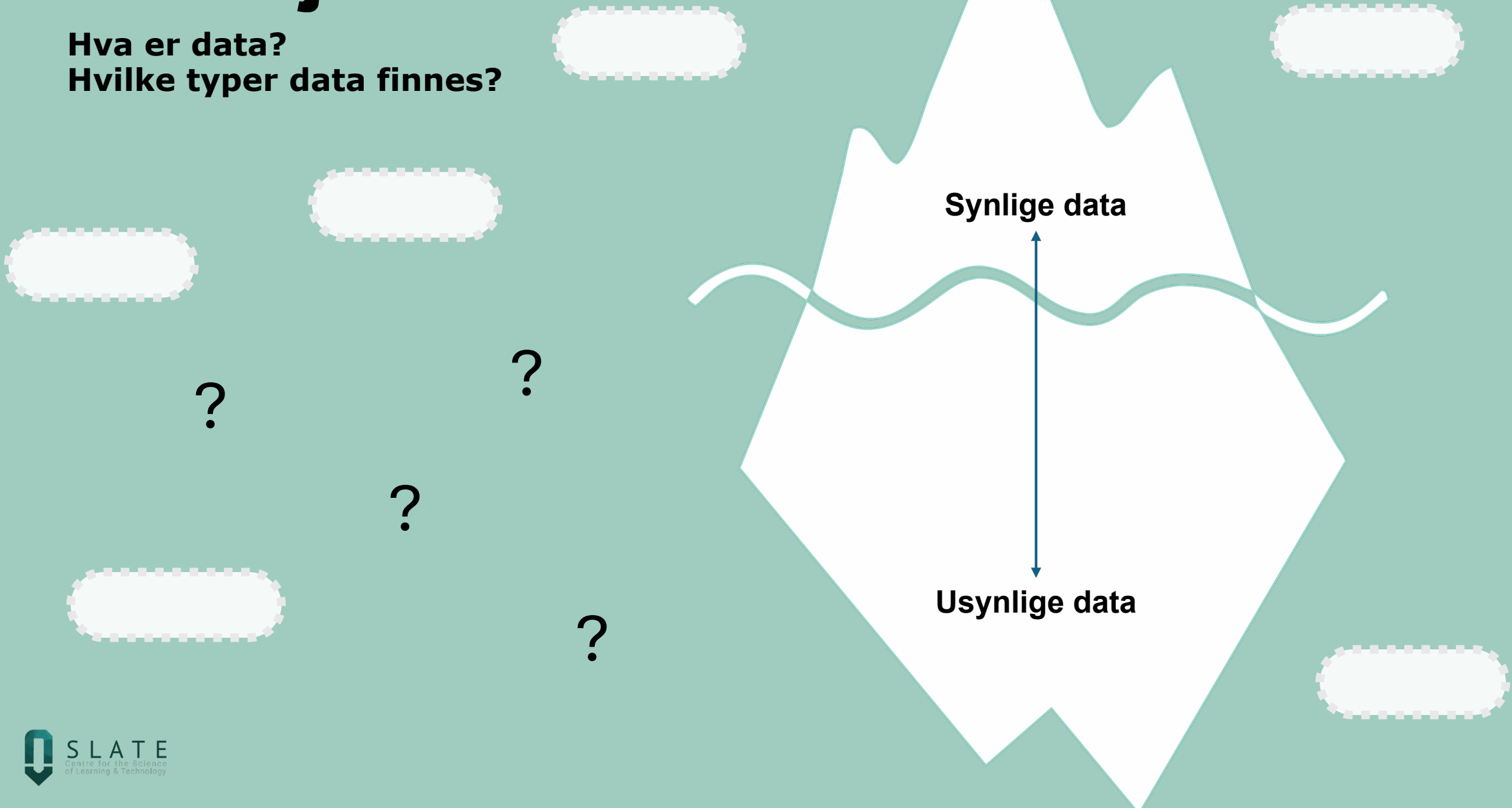
[A brief description of some search engines](#)

[Søkemotorer er verdens mest brukte form for kunstig intelligens](#)

Dataisfjell

Hva er data?
Hvilke typer data finnes?

Menneskeskapte data

1

Menneskeskapte data

Uten digitale verktøy

For eksempel

Du tegner ned ideer til en
TikTok-video med blyant

Bilete: DALL-E

Rådata

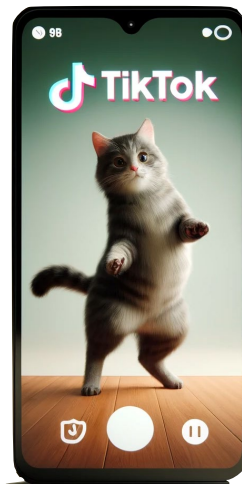
2a

Rådata: Innhold

Synlige og ubehandlede data skapt med vilje av mennesker.

For eksempel

- Du skriver inn fødselsdato for å registrere en profil på TikTok
- Du laster også opp en video av katten din.

Bilete: DALL-E

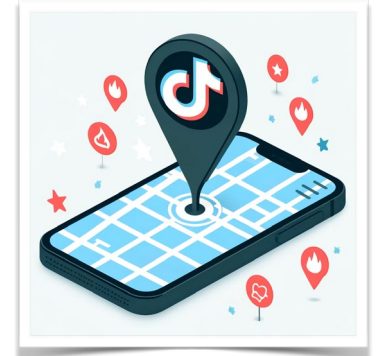
2b

Rådata: Sensor

Usynlige data registrert av en sensor

For eksempel

- GPS-sensoren på mobilen din registrerer hvor du går når TikTok-appen er i bruk.

Bilete DALL-E

Analyserte data

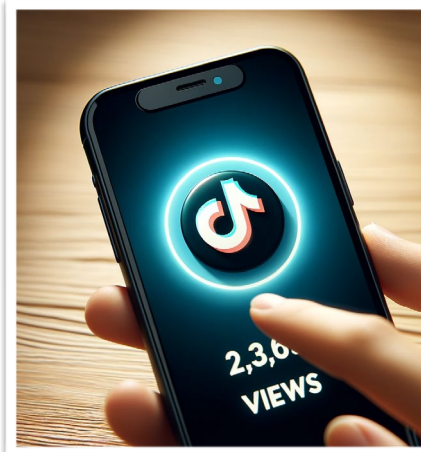
3a

Analytiske data: Synlig

Data blir samlet inn og brukt av systemet, og vist tilbake til deg.

For eksempel

Antall ganger TikTok-videoene dine har blitt vist eller delt, blir samlet inn og gjort synlig for deg og andre.

Bilete DALL-E

3b

Analytiske data: Usynlig

Data som blir samlet inn og brukt av systemet, men er ikke synlig for deg.

For eksempel

TikTok registrerer hvor lenge du ser på en kattevideo og deler denne informasjonen med andre uten at du ser det.

Funksjonelle data

4

Funksjonelle data

Data som er nødvendig for at maskiner skal kommunisere med hverandre.

Funksjonelle data gjør at videoer fra TikTok kan strømmes jevnt til mobilen din.

For eksempel

Bufferinformasjon og datapakkene som trengs for å sikre at videoen spilles av uten avbrudd

Også: [IP-adresse](#)

Billete: DALL-E

Dataisfjell

EKSEMPEL

?

1

Menneskeskapte data

Data skapt av mennesker ved hjelp av ikke-digital teknologi.

For eksempel: du lager notater med blyant og papir.

4

Funksjonelle data

Data som er nødvendige for at maskiner skal kunne kommunisere med hverandre.

For eksempel: IP-adressen, "kun nødvendige cookies".

2

Rådata

Rådata er ubehandlet data som skapes av interaksjon mellom mennesker og maskiner.

Det finnes to typer rådata:

2a

Innholdsdata: Synlige data skapt bevisst av mennesker.

For eksempel: når du taster inn personlige opplysninger eller laster opp en video.

2b

Sensordata: Usynlige data registrert av en sensor.

For eksempel: når bevegelsene dine registreres av smartklokken din.

3

Analytiske data

Data som opprettes av maskiner som en "bieffekt" av din samhandling med en digital enhet.

Det finnes to typer analytiske data:

3a

Synlig. For eksempel: når du sender e-post, står det kanskje "sendt fra min Huawei" eller "sendt fra iPhone" helt nederst.

3b

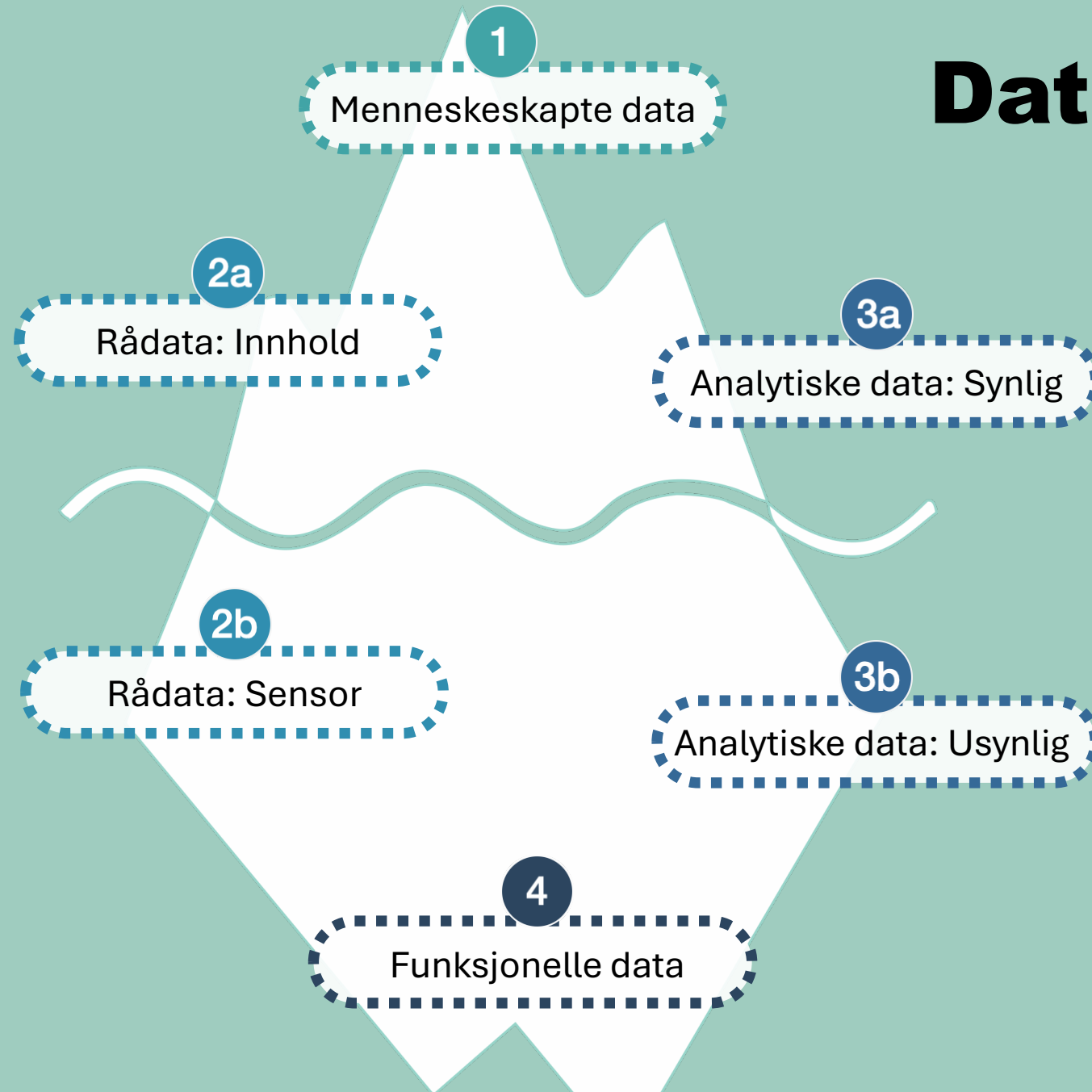
Usynlig. For eksempel: TikTok regner ut og lagrer hvor lang tid du har sett på en video.

Dataisfjell

Synlige data

Usynlige data

Snu for
fasit

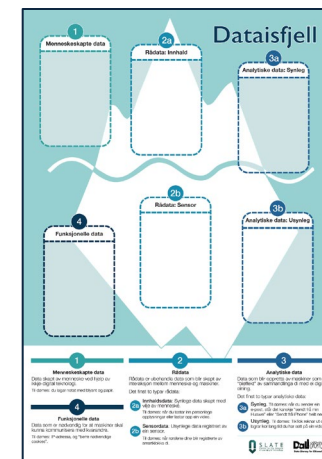
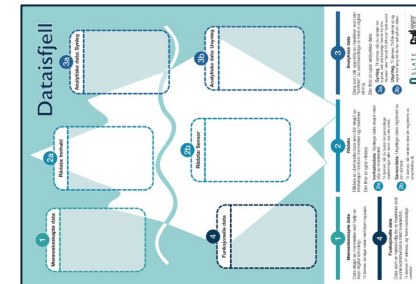
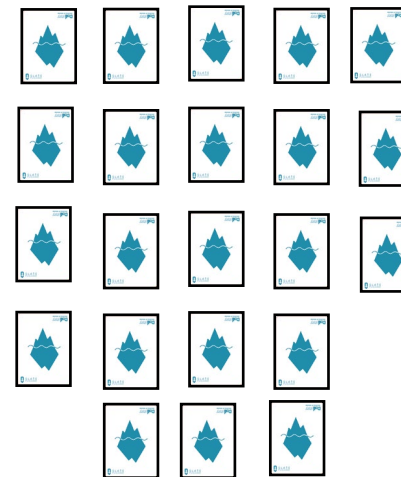
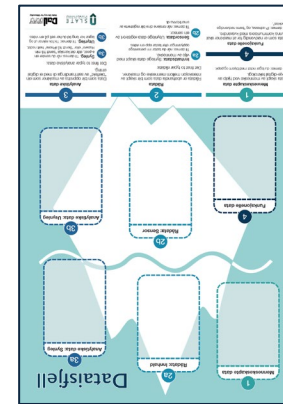
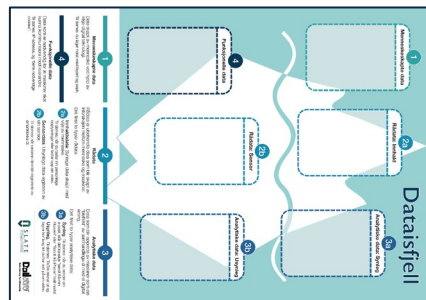
Dataisfjell

Vær
oppmerksom
på at det ikke
er lett å
kategorisere
data

Det kan være
flere riktige
løsninger

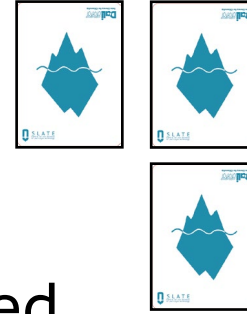
Spilleregler (2-4 spillere)

1. **Legg kortene utover** bordet med bildet ned
2. **Finn kortpar** med samme bilde
3. **Plasser paret** på riktig type datakategori på ditt spillebrett
4. **Diskuter** med de andre spillerne: Hva tror de?
5. **Sjekk løsningsarket.** Spilleren beholder kortene dersom de er plassert riktig
6. **Vinneren** har flest par som er korrekt plassert på sitt spillebrett

Oppsett for 4 spillere

Dataisfjell REGLER

2-4 spillere
30-45 minutter

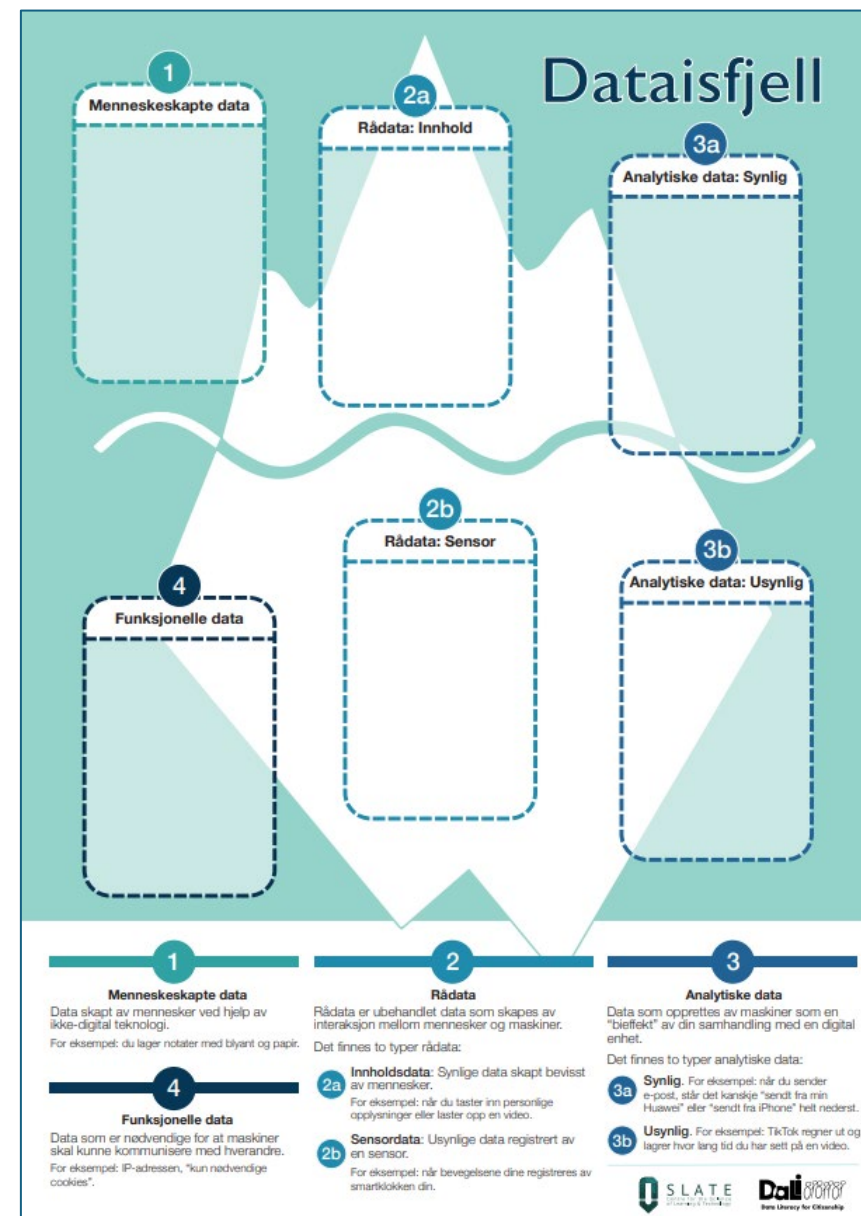

1. **Legg kortene utover** på bordet med bildet ned.
2. **Let etter par** med samme bilde (Snu to kort).
3. **Les historien** på kortparet. Se særlig på det siste kortet: *Hvilke type data blir til?*
4. **Plasser paret** på rett type datakategori på spillbrettet ditt.
5. **Sjekk** med de andre spillerne: Hva tror de?
6. **Sjekk løsingsarket.** Du beholder kortene dersom de er plassert rett
7. **Vinneren** har flest par som er korrekt plassert på spillbrettet sitt

SPILL DATAISFJELL

Last ned Dataisfjell PDF:

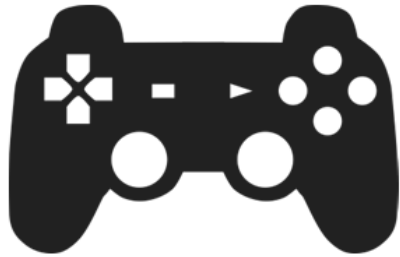
<https://edustrust.slaterresearch.ai/dataisfjell>

Dataisfjell EKSEMPEL

A

Jeg spiller et nettspill...

2

Rådata

Rådata er ubehandlet data som skapes av interaksjon mellom mennesker og maskiner.

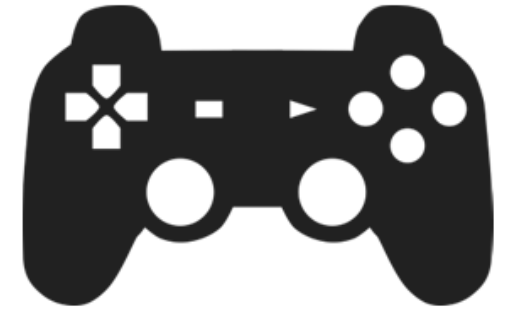
Det finnes to typer rådata:

2a

Innholdsdata: Synlige data skapt bevisst av mennesker.

For eksempel: når du taster inn personlige opplysninger eller laster opp en video.

B

...og jeg legger inn informasjon om alderen min.

Dataisfjell EKSEMPEL

3

Analytiske data

Data som opprettes av maskiner som en "bieffekt" av din samhandling med en digital enhet.

Det finnes to typer analytiske data:

3a Synlig. For eksempel: når du sender e-post, står det kanskje "sendt fra min Huawei" eller "sendt fra iPhone" helt nederst.

Dataisfjell EKSEMPEL

Jeg brukte min bærbare datamaskin til å bestille en flyreise...

...og fikk annonser for hotell for det samme reisemålet i nettleseren på mobilen min

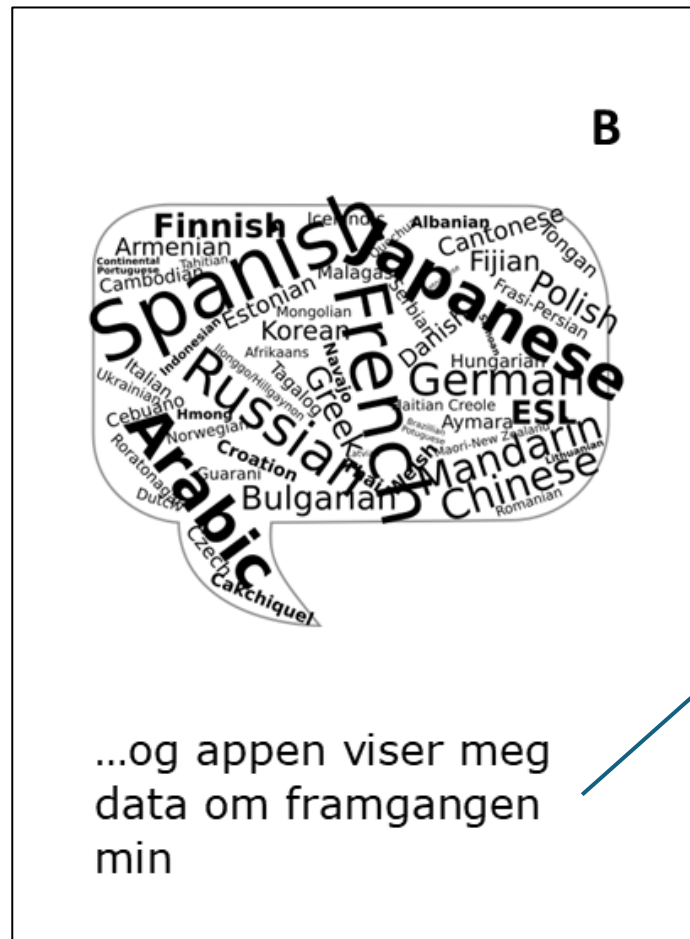
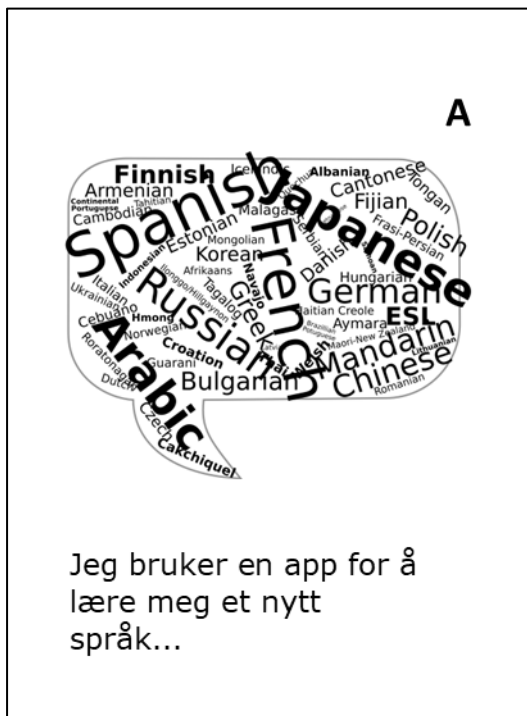
3 Analytiske data

Data som opprettes av maskiner som en "bieffekt" av din samhandling med en digital enhet.

Det finnes to typer analytiske data:

- 3a Synlig.** For eksempel: når du sender e-post, står det kanskje "sendt fra min Huawei" eller "sendt fra iPhone" helt nederst.

Dataisfjell EKSEMPEL

3

Analytiske data

Data som opprettes av maskiner som en "bieffekt" av din samhandling med en digital enhet.

Det finnes to typer analytiske data:

- 3a Synlig.** For eksempel: når du sender e-post, står det kanskje "sendt fra min Huawei" eller "sendt fra iPhone" helt nederst.

Flere ressurser

[Skolepakke | EDUTRUST AI \(slateresearch.ai\)](#)

DataDelta PDF: <https://edustrust.slateresearch.ai/datadelta>

DataDelta Digital versjon: <https://kisida.no/datadelta>

Dataisfjell PDF: <https://edustrust.slateresearch.ai/dataisfjell>

[DALI Toolkit \(dalicitizens.eu\)](https://dalicitizens.eu)

Undervisningsopplegget er under utvikling

For siste utgave - gå til

<https://edustrust.slateresearch.ai/skolepakke/>